

Kultūrinio raštingumo ugdymo/si pažangos SKALĖ

Dialogo skatinimo Aprašas

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation Programme under grant agreement No 770045.

The sole responsibility of this publication lies with the author. The European Union is not responsible for any use that may be made of the information contained therein.

**UNIVERSITY OF
CAMBRIDGE**
Faculty of Education

Leidiny s parengtas, vykdamt trejų metų programos „Horizontas 2020” finansuojamų projektų DIALLS (“Dialogas ir argumentavimas, ugdant/is kultųrinų raštingumų mokyklose”). Dotacijos numeris: 770045.

Leidinų parengė Faculty of Education, University of Cambridge komanda:

Dr. Fiona Maine (projekto vadovė)
Fiona Harrison (projekto administratorė)
Dr. Anna Čermáková (tyrėja)
Dr. Victoria Cook (tyrėja)
Julia Peck (tyrėjos asistentė)

2021 metų balandžio mėnuo

Lietuvos mokykloms adaptavo VU Ugdymo mokslų instituto tyrėjų grupė:

dr. Irena Zaleskienė (projekto vadovė)
dr. Irena Stonkuvienė (vyr. mokslo darbuotoja)
Miglė Petronytė (jaun. mokslo darbuotoja)
Ieva Kildušytė (projekto tyrėja)

Kultūrinio raštingumo ugdymo/si pažangos **Skalę** sudaro Dialogo skatinimo ir Kultūrinio ugdymo/si pažangos **Aprašai**. Kuriant Skalę remtasi:

- **Kultūrinės analizės tematiniais modeliais**, naudojant UNESCO, EC, Oxfam and OECD skales;
- **Dialogo skatinimo medžiaga**, kurią sudaro moksliniai šaltiniai ir mokinių dialogų įrašai, daryti 2019–2020 metais, įgyvendinant kultūrinio raštingumo ugdymo/si programą. Aprašuose panaudoti kai kurie šių dialogų pavyzdžiai.

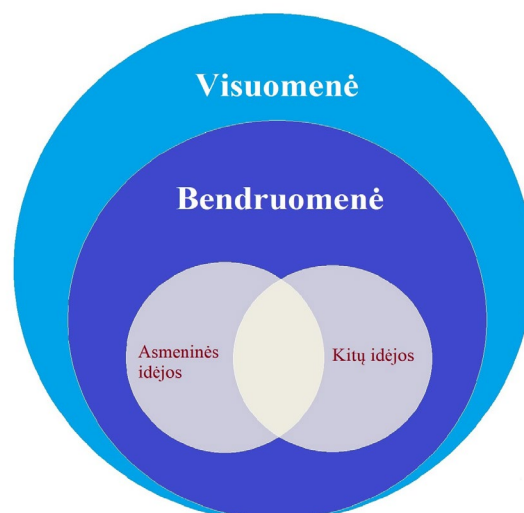
Dialogo skatinimo Aprašas. Kas tai yra?

Norėdami geriau suprasti dialogo skatinimo gaires, turėtume prisiminti, kad vienas iš pagrindinių DIALLS projekto tikslų yra skatinti mokinių **toleranciją, empatiją ir išitraukimą**. Todėl įgyvendinant Kultūrinio raštingumo ugdymo/si programą (The Cultural Literacy Learning Programme (CLLP)) mokiniai kartu su mokytojais pamokų metu diskutavo iš anksto numatytomis temomis: socialinė atsakomybė, gyvenimas kartu ir priklausymas kitiems ir nuo kitų. Mokiniai, įsiklausydami į kitų idėjas, kūrėsi savąjį žinojimą, ieškojo bendrų sutarimų, priiminėjo bendrus sprendimus, grindžiamus įvairiais požiūriais, mokėsi bendrauti ugdydamiesi dialoginės kultūros ir argumentavimo gebėjimus.

Dialogo skatinimas Kultūrinio raštingumo ugdymo/si programoje.

Literatūroje ir gyvenime galime rasti daug įvairių pavyzdžių, parodančių kaip žmonės tarpusavyje bendrauja, kaip pradeda ir toliau tęsia dialogą. Todėl norint apibrėžti reiškiamų argumentų sudėtingumą ir siekiant projektuoti dialogo skatinimo Aprašą, DIALLS projekto metu buvo sukurtos kelios kodavimo schemas, pagal kurias ne tik buvo analizuojama mokinių bendravimo kalba, bet ir pats dialogo vyksmas klasėje. Įgyvendinant jau minėtą Kultūrinio raštingumo ugdymo/si programą (CLLP) apibrėžtos ir tam tikros mokinių dialogo ir argumentavimo skatinimo gairės ugdymosi procese. Šis Aprašas remiasi anksčiau atliktų mokslinių tyrimų analize ir įvairiomis teorijomis, nagrinėjančiomis dialogo reikšmę ugdymosi procese, mokymosi kalbą, argumentavimo ir iškalbos gebėjimus.

Dialogo skatinimo Apraše nagrinėjama ir aiškiai parodoma kaip diskusijų metu mokiniams susidaro galimybės elgtis tolerantiškai, empatiškai, aktyviai išitraukti į pokalbius ir/ar diskusijas. Kalbant svarbu galvoti ne tik apie savo idėjas, bet ir apie tai, kaip jos susijusios su kitų mintimis, kaip mes galime dirbti ir gyventi kartu dialogą puoselėjančioje bendruomenėje.

1 pav. Skirtingos dialogo dimensijos

Kultūrinio raštingumo pažangos Skaleje esantis Dialogo skatinimo Aprašas aiškiai parodo net tik kokias idėjas mes turime, bet ir kaip jas reiškiame. Plačiaja prasme gyvenant visuomenėje, mums būtina išmokti gyventi kartu su kitais ir jaustis socialiai atsakingais (diskutuojamos temos pristatomos kitame Kultūrinio ugdymosi/si pažangos Apraše. Mokiniam, norintiems geriau atpažinti ir suprasti savo vertybes, tapatumą tokios diskusijos klasėje yra ypač vertingos, nes jie gyvena lyg mažoje bendruomenėje. Čia mokiniai įtraukiami ne tik į įvairių idėjų kūrimą, bet ir dalijimąsi jomis. Todėl svarbu, kad pagrindinės vertybės būtų akcentuojamos, kuriant ir veikiant bendruomenėje, mokantis tolerancijos ir kitokių nuomonių priėmimo. Būtina paskatinti mokinius ne tik plėtoti savo idėjas, bet taip pat atidžiai klausytis ir kitų minčių, įsijausti į jų pozicijas, kartais remtis kito žmogaus mąstymu norint sukurti kažką naujo. Būtina mokytis į reiškinius žiūrėti iš įvairių perspektyvų. Tai reiškia, jog reikia priimti kelių požiūrių dviprasmiškumą, neturint vieno „teisingo“ atsakymo. Norint surasti bendrą sutarimą būtina naudoti bendrą kalbą.

Dialogui skatinti išskirtos 4 dimensijos: **Bendruomeniškumas; Savųjų argumentų stiprinimas; Saistymasis su kitais; Sprendimas ir veikimas, vadovaujantis įvairiomis nuomonėmis.**

Bendruomeniškumas: bendros idėjos ir veiksmai, dirbant grupėje, klasėje kartu kaip bendruomenėje.

Savųjų argumentų stiprinimas: teikiant prioritetą kuriai nors savo idėjai, pateikiant argumentą jai apginti, samprotaujant ir tęsiant kito mintį.

Saistymasis su kitais: jaučiant ir priimant kitokį tos pačios idėjos supratimą, suprantant kaip kito idėja gali praturtinti tavą, teikiant pirmenybę dialogui, prisijungiant prie kito minčių ir jas pratęsiant.

Sprendimas ir veikimas, vadovaujantis įvairiais požiūriais: siekiant susitarimo, priimant įvairovę išreiškiančius požiūrius.

2 pav. Dialogą skatinančios dimensijos

Ugdymo procese siekiama, kad mokiniai tobulintų savo dialogo kūrimo ir jo palaikymo gebėjimus. Todėl Apraše išskiriami trys lygmenys: **pradedantysis, pagrindinis ir aukštesnysis**. Šie lygmenys nėra grindžiami amžiaus tarpsniais, nes jie atskleidžia mokinio dialogo ir argumentavimo gebėjimų rodiklius, nepriklausomai nuo mokinių amžiaus.

Kaip galėtų būti panaudotos dialogo skatinimo Aprašas ugdymo procese?

Svarbiausia ir pagrindinė sąlyga, kad Aprašas negali būti naudojamos mokinio individualiems gebėjimams ir elgesiui formaliai vertinti. Mokytojas, norėdamas geriau ir prasmingiau organizuoti dialogus įvairių dalykų pamokose, užklasinėje veikloje, paskatinti vaikų dialogą klasėje įvairiomis temomis, pasiremdamas pateiktais pavyzdžiais skatinti mokinių aukštesniųjų dialogo ir argumentavimo gebėjimų ugdymąsi gali naudoti šį Aprašą ugdomajame procese.

Šio aprašo pagrindinis tikslas yra padėti mokytojui lengviau atpažinti kaip atrodo stiprus dialogas, suprasti kaip padėti mokiniams plėtoti savas mintis ir jas argumentuoti, kaip pasinaudoti kito išsakytomis idėjomis, kaip kurtis ir plėsti savąjį žinojimą, kaip palaikyti dialogą su skirtingą nuomonę turinčiais ir pan.

Ugdymo procese dialogo gebėjimai ugdomi skirtingu būdu, skirtingu tempu, skirtingose veiklose, todėl galima prognozuoti, jog kad jaunesni vaikai (4-7 metų) demonstruos tik pradedančiojo lygmens rodiklius, vyresnieji mokiniai (8-11 metų) tikėtina atlieps pagrindinius rodiklius, o paaugliai vis dažniau demonstruos ir aukštesniojo lygmens rodiklius. Nors daugelis mokslininkų teigia, kad taip yra ne visada. Ir dar, mūsų tyrimas atskleidė, jog klasėse, kuriose vyksta intensyvus bendravimas, kur mokytojai dažnai modeliuoja dialogus, moko mokinius argumentuoti, sudaro daugiau galimybių

mokiniais patiems mokytis, dalyvauti, apmąstyti savo ir kitų mintis, net ir maži vaikai gali rodyti labai aukštą dialogo lygmenį. Todėl šiame Apraše kai kurių rodiklių raiškai pateikėme skirtingų amžiaus grupių dialogo pavyzdžių.

Pirmajame Dialogo skatinimo Aprašo puslapyje pateikiame rodiklius, parodančius mokinių pasiekimų lygmenis (**pradedančiojo, pagrindinio ir aukštesniojo**) ir susiejome juos su visomis įvardintomis dimensijomis (**Bendruomeniškumas; Savųjų argumentų stiprinimas; Saistymasis su kitais; Sprendimas ir veikiamas, vadovaujantis įvairiais požiūriais**)

Spustelėję rodiklį, pateksite į puslapį, kuriame galėsite pamatyti, kaip vaikai dalyvauja diskusijoje, Čia taip pat pateikiama keletas mokytojų pastabų, paaiškinančių kaip mokinių dialoge pasireiškia vienas ar kitas rodiklis. Aišku, pavyzdžiai nėra „tobuli“, jie skirti parodyti kaip gali atrodyti įvairaus amžiaus mokinių pokalbiai, kokio tipo jie gali būti. Savo klasėje pastebėsite, kad vaikai tam tikrais aspektais gali demonstruoti gana aukštą bendravimo lygį, o kai kur reikėtų dar juos paskatinti.

Kiti etapai

Žinoma, pirmasis etapas – atpažinti ir pripažinti, kad mokiniai savo pokalbiuose demonstruoja tam tikrus dialogo rodiklius. Apraše taip pat pateikiame keletą tolimesnių žingsnių, į kuriuos galėtumėte atsižvelgti skatindami vaikus ugdytis dialogo ir argumentavimo gebėjimus. Suprantame, kad dialogo gebėjimų ugdymas yra nuoseklus ir nuolatinis ugdomasis darbas, reikalaujantis mokinių ir mokytojų bendrų pastangų. Tikimės, kad DIALLS projektas paskatins jus imtis šios prasmingos veiklos.

	Pradedantysis	Pagrindinis	Aukštesnysis
	<p>Žemiau pateikti rodikliai padės įvertinti vaikų dialogą pagal kiekvieną raiškos dimensiją. Kuriant mokymosi bendruomenę, kurioje dalijamasi idėjomis, diskutuojama empatiškoje, tolerantiškoje ir įtraukioje aplinkoje, stebėjime mokinių dialogo raišką skirtingose keturiose dimensijose. Spustelkite kiekvieną rodiklį, kad pamatytume pavyzdį. Kiekvieno puslapio dešinėje, viršuje spustelkite DIALLS logotipą, kad sugrįžtumėte čia.</p>		
Bendruome niškumas	<ul style="list-style-type: none"> *Klausomąsi vienas kito (aktyviai ir kantriai). *Prisijungiama prie siūlomų idėjų. *Skatinama prisijungti, prisidėti 	<ul style="list-style-type: none"> *Veikiama įtraukiai, skatinant kitus prisijungti. *Bendradarbiaujama, susitariant dėl idėjos. *Nagrinėjamos skirtingos idėjos, siekiant rasti bendrą sutarimą. 	<ul style="list-style-type: none"> *Deramasi dėl skirtingų idėjų, siekiant bendro sutarimo. *Vertinamos idėjos ir pasirenkami veiksmai.
Savųjų argumentų stiprinimas	<ul style="list-style-type: none"> *Nurodomos priežastys, paaiškinama, kodėl 	<ul style="list-style-type: none"> *Pateikiamos priežastys, naudojant konkretų kontekstą. 	<ul style="list-style-type: none"> *Pagrindžiamos idėjos, siejant jas su platesnėmis/bendromis žiniomis.
Saistymasis su kitais	<ul style="list-style-type: none"> *Permaštomos kitų idėjos. *Gerbiamos ir priimamos kitų idėjos. 	<ul style="list-style-type: none"> *Įtraukiamos kitų idėjos, kviečiama jas išplėtoti. *Įsijaučiama į kitų idėjas, mintis (nepaisant to, kad jos skiriasi). *Remiamasi kitų idėjomis, jos įtraukiamos. 	<ul style="list-style-type: none"> *Tyrinėjama, norint atskleisti daugiau alternatyvių požiūrių. *Remiantis kitų mintimis, kuriama nauja idėja.
Sprendimas ir veikimas, vadovaujantis įvairiais požiūriais	<ul style="list-style-type: none"> *Priimama nuostata, kad kiti gali nesutikti su siūlomomis idėjomis, mintimis. 	<ul style="list-style-type: none"> *Mandagiai kontraargumentuojama. *Persigalvojama. 	<ul style="list-style-type: none"> *Priimami ir paaiškinami pozicijos pasikeitimai. *Aptariamose alternatyvos pateiktoms. *Sintezuojama, siejant įvairias idėjas.

DIALOGO KŪRIMO ŽINGSNIAI

	Pradedantysis	Pagrindinis	Aukštesnysis
	<p>Pamatysite, kad diskutuojant vaikų mintyse galima atpažinti įvairius rodiklius. Šis Aprašas kaip jau anksčiau minėta, nėra skirtas mokinių gebėjimams įvertinti. Tačiau jis padės geriau suprasti ir atpažinti kaip vyksta vaikų dialogas. Toliau pateikiamos idėjos, padėsiančios skatinti ir plėtoti mokinių dialogą.</p>		
Bendruome niškumas	<p>Šiame etape mokytojų moderavimas yra labai svarbus, nes siekiama visus mokinius į diskusiją. Jūs vadovaujate klasės bendruomenės etosui, todėl pagirkite vaikus, kai jie įtraukia ir kitus, prašydami pasisakyti, klausdami nuomonės.</p>	<p>Grupinis darbas sudarys puikias galimybes mokiniams prisiimti atsakomybę už kito pakvietimą pasisakyti. Kiekvienoje grupėje siūloma paskirti tam tikrus vaidmenis ir užduotis. Vienas iš mokinių galėtų atlikti „padrąsintojo“ vaidmenį. Jis rūpintųsi įtraukiančiuoju grupės narių elgesiu.</p>	<p>Šiame lygmenyje mokinia, siekdami tikslo jau patys pasiskiria sau vaidmenis ir nusistato tikslus Grupinio darbo metu galima naudoti ir bendras klasės diskusijas. Jų metu mokiniai skatinami įvertinti savo darbo eigą. Dėmesys turėtų būti sutelktas į jų gebėjimą dirbti grupėje, o ne tik į pačią veiklą. Sukurkite situacijas, kuriose būtų galima įvertinti įvairias idėjas, paskatinkite jas apmąstyti.</p>
Savųjų argumentų stiprinimas	<p>Net jaunesni vaikai, norėdami paaiškinti savo samprotavimus, vartoja žodelius “todė, kad“. Jūs galite švelniai paprieštarauti, tuo paskatindami pasisakiusįjį pastiprinti savo argumentus.</p>	<p>Šiame etape svarbu, kad vaikai pradėtų mąstyti apie pasirinktus argumentus, jų pagrįstumą (remiantis ne tik savo nuomone), bet ir vadovaujantis įvairiais kontekstiniais įrodymais (galbūt tekstu, kuriuo jie dalijasi). Dialoginis mokymas (is) skatinantis plėtoti idėjas, padės mokiniams kritiškiau mąstyti.</p>	<p>Mokiniai turėtų gerai mokėti pagrįsti savo pasirinktus argumentus, remtis daugiau apibendrintomis žiniomis. Be asmeninės patirties turėtų remtis intertekstinėmis nuorodomis ir kitais šaltiniais.</p>

<p>Saistymąs su kitais</p>	<p>Dažnai mokiniai taip rūpinasi savo idėjomis, kuriomis jie dalijasi, kad ne visada išklauso kitų mintis. Parodykite, kaip įtraukti ir remtis kito žmogaus idėja. Atkreipkite mokinių dėmesį parodydami, kaip galima vieną idėją susieti su kita. Pagirkite vaikus, kai jie geba aiškiai įvardinti (kreipiantis vardu), savo nuomonę pareiškusių mokinį.</p>	<p>Šiame etame mokiniai norėdami pateikti įrodymus savo argumentams, idėjoms, dažnai vartoja žodį „Remiantis...“. Siūloma atkreipti dėmesį į tai, kad mokiniai vartoja panašų išsireiškimą net ir tuomet, kai pilnai nesuvokia apie ką kalbama. Pastebėjus paviršutiniškumo reiškinių, paprašykite pateikti daugiau ir stipresnių argumentų.</p>	<p>Skiriant grupinius darbus tikimasi, kad mokiniai gali daugiau sužinoti apie vienas kito idėjas. Aukštesnius dialogo gebėjimus turintys mokiniai juos gali pritaikyti ir bendroje klasės diskusijoje. Tuomet mokytojas nebebūna pagrindinis diskusijos moderuotojas, vaikai patys reaguoja vienas į kito pasisakymus. Svarbiausia nustatyti „naują“ pagrindinės idėjos dalį ir jos tarpusavio ryšį su kitomis jau išsakytomis idėjomis.</p>
<p>Sprendimas ir veikimas, vadovaujantis įvairiais požiūriais</p>	<p>Mokinius reikėtų skatinti suprasti, kad jų idėjos gali skirtis. Todėl siūlykite mokiniams dažniau sakyti: „Aš nesutinku su šia idėja, nes...“ Paskatinkite aiškiai įvardinti, kad nesutinkama tik su idėja, o ne su asmeniu.</p>	<p>Šiame dialogo kūrimo lygmenyje svarbu skatinti mokinius sutikti, kad į tą patį reiškinį gali būti įvairių požiūrių, kuriuos būtina apsvarstyti, įvardinti kurios idėjos juos paskatino persigalvoti. Pasakymas „Aš persigalvojau“, „Aš tikrai maniau, kad...“, bet dabar manau...“, rodo vaikams, kad nuomonės keitimas gali būti vertingas žingsnis, kuriant dialogą.</p>	<p>Po visos klasės diskusijų mokiniai grįžta prie diskusijos savo mažoje grupelėje. Tada paprašykite jų apsvarstyti įvykusius/neįvykusius anksčiau išsakytų pozicijų pokyčius. Tai leis jiems sekti ir sintetinti visas išsakytas idėjas. Taip pat sudarys galimybę apsvarstyti savo mintis pasikeitus pozicijai.</p>

Klausomasi vienas kito (aktyviai ir kantriai)

Neverbalinis, laukiama savo eilės, nepakeliama ranka galvojant apie tai, ką norima pasakyti.

KS1 pavyzdys (visa klasė)

M	Gerai. Noriu, kad labai įdėmiai manęs paklausytumėte ir noriu, kad atsakytumėte ar sutinkate ar ne. Kol kas nekalbėkite. „Jūs visada turite laikytis taisyklių.“ Aš čia turiu liniją. Šioje pusėje reiškia, kad visiškai sutinkate su mintimi, kad visuomet reikia paklusti taisyklėms, o šioje pusėje manote, kad kartais taip, kartais ne. Petrai, ateik padėk kortelėje toje pusėje su kuria sutinki
S1	Ar nesutinki.

Komentaras

Mokytojas duoda nurodymus klasei, vaikas baigia sakinį šiek tiek pertraukdamas, bet tuo pačiu parodant, kad įdėmiai klausosi, ką mokytojas aiškina. Pavyzdys taip pat parodo, kad mokytojas nustato aiškius vaikų klausymo lūkesčius.

KS2 pavyzdys (maža grupė)

S2	Taip pat galėtume pavaizduoti savo bendravimą su kitais, savo santykį su kitais žmonėmis, su draugais, kaip mes su jais bendraujame.
S3	Aš turbūt jei pieščiau, tai pieščiau save su šypsena, nes aš visada kai einu pro nepažįstamą žmogų, aš jam nusišypsau.
S4	Hmm. Geras tu žmogus (S3).

Komentaras

Mažoje grupėje mokiniai diskutuoja apie bendravimą su kitais žmonėmis. S3 išsako savo asmeninę patirtį, kaip jis elgiasi pamatęs kitą žmogų. S4 atreaguoja į išsakytą mintį pagirdama

Prisijungiama prie siūlomų idėjų

Vaikai reiškia idėjas, mokytojui užduodant klausimus ir reaguojant į vienas kito atsakymus

KS1 pavyzdys (visa klasė)

M	Kas yra namai? Tai vieta, kur tu gyveni? Gerai, aš čia užrašysiu. (Rašo). Tai [...] kur tu gyveni S1.
S1	Ten kur saugu.
M	Kur saugu (rašo). [...] S2?
S2	Vieta, kur tu miegi.
M	Vieta, kur tu miegi (rašo). S4?
S4	Ten, kur tu nusipirkai.
M	Tu gali nusipirkti namus. Gerai (rašo), S3?
S4	Tai vieta, kur tu šventi Kalėdas.
M	Ten, kur šventi Kalėdas (rašo). S4, tu gali išrinkti kitą, kuris kalbės.
S4	S5.
S5	Tai vieta, kur tu gali būti draugiškas.

Komentaras

Mokytojas atsižvelgia į klasės galimybes, reaguoja į klasės kontekstą. Šiame kontekste ji nesiekia išplėsti idėjų. Fiksuojamos vaikų mintys norint vėliau jas giliau panagrinėti. Bendras idėjų rinkimas, reiškia, kad mokiniai mintis vėliau gali palyginti ir aptarti.

KS2 pavydys (maža grupė)

S4	Kai kurie žmonės pamatę kitos kultūros žmogų labai supyksta, jisai tipo nori kad visi būtų kaip jis.
S1	Kad čia neliktum.
S4	Jeigu mato kad religija kita, bando perversti į savo, ir agresyviai būna. Būna tiesiog, galbūt tai daro iš baimės?
S3	Gal įsivaizduoja, kad jeigu žmogus ne toks kaip tu, tai kažkoks blogas arba tai pakenks tau.
S4	Kai kurie tiesiog pripratę matyti tik tokius kaip jis pats.
S3	Taip.
S4	Todėl pamatę kitokį iškart susierzina.

Komentaras

Šiame pavyzdyje matome, kad diskutuojant mažoje grupelėje mokiniai užduodant klausimą reaguoja į vienas kito išsakytas mintis

Skatinama prisijungti prie idėjų

Kalbama pakaitomis – šiame etape vadovauja mokytojas

KS1 pavyzdys (visa klasė)

M Šį kartą darysime kai ką kitaip. Kai norėsime ką nors pasakyti, nekelsime rankos. Kelsime ranką į apskritimo vidurį (rodoma). Gerai? Noriu jums užduoti klausimą: “Mes visuomet turime paklusti taisyklėms.” Norint atsakyti sutinkate ar nesutinkate su šia mintimi reikia pakelti ranką, kaip rodžiau (rodoma vėl).

Komentaras

Mokytojas moderuoja. Vaikai susėda ratu, kad visi turėtų galimybę aktyviai dalyvauti. Vaikai skatinami rodyti gestą, kuris leidžia suprasti, kad norima kalbėti. Vaikai skatinami parinkti kitą kalbėtoją.

Įtraukus veikimas skatinant kitus prisijungti

Vaikai klausia kitų ar jie turi kuo pasidalinti ar prisidėti.

KS2 pavyzdys (maža grupė)

- S4 Imam mūsų gyvenimus. Juk kiekvienas vaikšto į būrelius, mes kiekvienas vaikštom į mokyklą. Tai kažkas tegu piešia mokyklą, kažkas.
- M Reikėtų apsitarti, kad ne tas pats būtų.
- S4 Gal tu nori piešti mokyklą?
- S2 Ne, nenoriu.
- S1 O tai gerai, aš galiu pabandyti nupiešti mokyklą.
- S4 Šaunu. Kažkas dar kažką turi nupiešti.
- S1 Tada kas šokius? E. šokius pieš.
- S2 Okey.
- S4 Gal tu savo anglų būrelį, o aš kažką? Davai, S2 piešia šokius, S3 anglų būrelį, o aš galiu mūsų vakarą nupiešt.

Komentaras

Mokytojas davė užduotį mažoje grupelėje. Padiskutavę nagrinėjama tema, norėdami sukurti artefaktą, vaikai skirstosi darbus. Mokinys S4 įtraukia kitus klausinėjant, kas nori kurią užduoties dalį atlikti.

Bendradarbiaujant susitariama dėl idėjos

Dalyvavimas vienas kito idėjose

KS2 pavyzdys (maža grupė)

- S1 Kaip tu manai, ką mes turime įdėti į Širdį?
- S2 Tai neturėtų būti žodis "liūdnas", nes tai nuobodus žodis. Turėtų būti kažkas panašaus į "nusiminusi", "vieniša", suirzusi.
- S3 Klausyk, turiu idėją [...] Jeigu jis ne liūdnas. Jis tik piktas?
- S2 Kaip tai?
- S3 Jei jis būtų į mėnulį patekęs be jokios priežasties? Tu būtum pikta [...] -
- S1 Yeah.
- S3 Bet mes nežinome, kaip jis pateko į mėnulį. Nuleista galva, lėtas vaikščiojimas sukuria įspūdį, kad jis yra nusiminęs ir galbūt labiau piktas negu nusiminę dėl to kaip žemėje elgesi žmonės.
- S4 Yeah.
- S2 Yeah.

Komentaras

Mokytojas mažose grupėse paprašė sugalvoti vieną ar du jausmus susijusius su filmo veikėju, kuriuos reikia įrašyti širdies formos popieriuje. Vaikai kartu sprendžia, kuriuos jausmus reikėtų įrašyti, ir pritaria S3 idėjai įrašyti žodį „Piktas“. Tikrasis bendradarbiavimas vyksta tada, kai S2 bando suprasti S3 idėją. S3 jai paaiškina ir ji galiausiai sutinka. Kiti, mokiniai S1 ir S4 sutinka.

Nagrinėjamos skirtingos idėjos, siekiant rasti bendrą sutarimą

Tyrinėjami idėjų skirtumai ir panašumai, siekiant surasti vietas, kur galima pasiekti sutarimą.

KS2 pavyzdys (mokytojo vadovaujama maža grupė)

S1	Mes visi manome, kad pabaiga galbūt turėjo {skirtingą}.
Aš maniau, kad jis groja norėdamas pritapti prie žmonių – galbūt ten buvo dar keletas gyvių, kurie pateko. Pagalvojo Aubrey {Nurodo kreipimąsi į Aubrey}.
S2	Aš maniau, kad kai jis pradėjo groti, norėjo atkreipti žemės dėmesį. Jis atrodė, kaip atrodė, kai jo namus nupūtė.

Komentaras

Vaikai kalba kartu apibendrindami jų bendrą kalbą. Po to pagarbiai paaiškina individualias pozicijas.

Siekiant bendro sutarimo deramasi dėl skirtingų idėjų

Nurodomos skirtingos idėjos.

KS2 pavyzdys (maža grupė)

- S3 Aš tai manau, kad kiekvienas žmogus skiriasi tuo kas jam patinka, jis tą ir veikia. Tai pagal tai ir gyvena.
- S2 Kuo skiriasi žmonės?
- S4 Gyvenimo, nu ne gyvenimo, o dienos klausimais. Aš manau, kad žmonės šiaip nuo gimimo visi yra skirtingi. Ir skirtingi emociškai ir fiziškai. Ir tai gali puoselėti ką jie nori.
- S1 Bet čia gal kiekvienam pagal pomėgius. Gal kai kuriems tie krokodilai ir patinka, bet tiesiog tai ir skiriasi nuo pomėgių. Kiekvienas pasirenkam arba tu šiek tiek ekstremalas, arba tau nepatinka ekstremalūs dalykai.
- S4 Pomėgiai vis tiek skirias nuo ugdymo aplinkos.
- S1 Jo, tu ne visada gali savo norus išpildyti.

Komentaras

Mokiniai, stebėdami karpinių knygos paveikslėlius, mažoje grupelėje diskutuoja apie žmonių skirtumus ir panašumus. Mokiniai S3, S4 išsako savo mintis, kad žmonės skiriasi savo skirtingomis emocijų išraiškomis, fizinėmis savybėmis. Mokinys S1 išsako mintį, kad visi žmonės skiriasi savo pomėgiais. Mokinys S4 išsako mintį, kad ne visuomet pavyksta veikti tai ką mėgsti, nes tam įtakos turi aplinka kurioje gyvenama. Šios grupelės pavyzdyje matome, kad mokiniai išreiškia savo skirtingas pozicijas ir vienas kitą papildo, patikslina.

Idėjų vertinimas ir veiksmų pasirinkimas

Prieš priimant sprendimus pirmenybė teikiama idėjų vertinimui.

KS2 pavyzdys (maža grupė)

S2	Aš manau, kad jis irgi hmm draugų neturėjo, jis norėjo pabūti vienas arba išsiskyrė su draugais ir jis nuskrido į mėnulį, tad galbūt sudužo gal jo mašina ar su kuo ten jis skrido ir jis pradėjo čia dirbti ir jis hmm pradėjo keisti mėnulį dieną ir naktį nu ir jis pradėjo ten gyventi ir gailėjosi nu kad nuskrido į mėnulį ir nebegali grįžti.
S4	Tai aš manau, aš nemanau, kad o su kuo jis nuskrido jeigu nebuvo jokios raketos. Nu jeigu jis skrido su kažkuo tai kur pradingo tai su kuo skrido?
S5	Man atrodo, kad jis neturėjo draugų, norėjo tapti garsiu ir išskrido į mėnulį, kad susidraugautų.

Komentaras

Mažoje grupelėje mokiniai diskutuoja apie pamokoje matytą trumpą filmuką „Babuinas mėnulyje“. Svarstoma, kodėl ir kaip Babuinas atsidūrė mėnulyje. Prieš atsakant į mokytojos pateiktus klausimus kiekvienas grupelės narys pirmiausia išsako savo mintis. Vėliau išsakytos mintys tampa pagrindu diskusijai, apibendrinimų formulavimui.

Nurodo priežastis, paaiškinant kodėl

Žodžiai „nes“, „todėl kad“ ne visuomet reiškia nuoseklų argumentavimą, tačiau tai parodo ketinimą paaiškinti plačiau

KS1 pavyzdys (visa klasė)

- S4 Sugyventi su kitų kultūrų žmonėmis sudėtinga, nes, taip, jie kitokie, mums atrodo keista.
- M Kodėl tai mums trukdo?
- S4 Nes prie jų paprastai jaučiamės nejaukiai, kažkaip ne taip.
- S2 Ir mes bijome kad jie galbūt mums primes savo kultūrą ir, bet turime suprasti ir juos, nes, ypač gyvenant užsienyje, yra sunku ir todėl norisi išsaugoti kažką savo. Mm.
- S1 Jie tuo tarpu gyvendami irgi bando išsaugoti savo kultūrą.

Komentaras

Ši dialogo seka rodo, paprastą klausimų – atsakymų struktūrą, kai vaikas paaiškinant savo pasirinkimą vartoja žodį „nes“. Mokytoja prašo patikslinti atsakymą. Kiti mokiniai papildo atsakymą.

Pateikia priešastis, naudojant konkretų kontekstą

Diskusija remiantis kontekstais.

KS2 pavyzdys (maža grupė)

- S1 Ar yra sprendimas tam mūsų nenorėjimo kalbėtis ar bendrauti su kitų kultūrų žmonėmis? Taip. Kaip tai padaryti?
- S4 Aš manau, tiesiog reikia juos labiau pažinti, mėginti susidraugauti.
- S3 Stengtis būti empatiškais, tolerantiškais.
- S2 Ir reikia nebijoti, kad jie mums primes savo kultūrą, nes jie tikrai to nesiekia ir taip pat mes galime kažką iš [jų pasiimti].
- S1 [Ir mes primestume] jiems savo kultūrą.
- S2 Taip, ir mes taip pat stengiamės primesti jiems savo kultūrą, o iš tikrųjų galėtumėm vieni iš kitų pasimokyti.
- S3 Pažinti kitokią kultūrą gali {būti taip pat bendravimo dalis}.

Komentaras

Mokiniai pažiūrėję trumpą filmuką diskutuoja apie kitos kultūros žmogaus priėmimą. Šiuo atveju teminis filmukas tampa kontekstu, kuriuo remiantis mokiniai gali keltis klausimus. Konkretnus kontekstas tampa vaikams šaltiniu iš kurio gali kilti įvairių minčių, idėjų.

Pagrindžia idėja, siejant jas su platesnėmis/bendromis žiniomis

Apibendrinant remiamasi platesnėmis žiniomis nei konkretus tekstas ar filmukas.

KS2 pavyzdys (maža grupė)

- S1 O ar jums yra tekę susidurti su tokiomis situacijomis, kai jūs turėjote nuimti kitokios kultūros žmogų, su juo bendrauti?
- S3 Hmm. Aš gal iš savo asmeninės patirties, teko, bet su manimi tas žmogus bendravo labai maloniai, nuoširdžiai, ir tikrai nesijautė jokio priešiško ar kitų dalykų.
- S2 Ne, nesu, bet esu mačiusi jų, ypač prekybos centruose didesniuose matau kitaip atrodančius. Man tiesiog įdomu.

Komentaras

Mokiniai diskutuoja apie kitos kultūros žmogaus priėmimą. Dalijasi savo asmenine patirtimi.

KS1 pavyzdys (maža grupė)

- M Nepriklausomas gyvenimas, privatumas, šeima.
- S2 Aš šeimos vietoj šeimos gal netgi rašyčiau draugai, nes ne visi žmonės turi mylinčią ir darnią šeimą.
- S5 Ne visi turi draugus.
- S6 Bet kai kurie žmonės tai pavyzdžiui tą šeimą gali įsivaizduoti kaip draugus.
- S2 Bet kai kurie savo šeimą susikuria turėdami draugus, ir savo draugus laiko šeima.

Komentaras

Mokiniai mažoje grupėje diskutuoja kokios vertybės yra svarbiausios. Jiems iškyla klausimas dėl vertybės „šeima“ ar tai tik biologiškai susiję žmonės. Permaštoma pirmoji mintis pateikta S2.

Gerbiamos kitų idėjos (priėmimas)

Kito žmogaus idėjos priėmimas prieš pateikiant savo

KS1 pavyzdys (maža grupė)

S2 Aš jiems norėčiau pasakyti : jūs koncentruojatės taip, kad visiems žmonėms yra nu jie tiesiog netiksliai parašo nes jiems atrodo kad visiems žmonėms yra sunku prisitaikyti naujoje aplinkoje, bet tai priklauso nuo paties tavęs, koks tu būsi žmogus, tavo charakteris. Ir tokiems žmonėms patiksi.

S6 Puikiai pasakyta.

S1 Visiškai pritariu.

S5 Labai gerai.

Komentaras

Mokiniai mažoje grupėje diskutuoja apie kito žmogaus priėmimą. S2 išsako savo mintį. S6,S1,S5 mandagiai pritaria, antrina išsakytoms mintims.

Įtraukiamos kitų idėjos, kviečiama išplėtoti mintį

Įtraukiamos kitų mintys, idėjos.

KS2 pavyzdys (maža grupė)

- S1 Gerai. Kas yra namai?
- S2 Žinai, kad gali grįžti, žinai pavyzdžiui, kad nebus - kur aš apsistosiu vėliau, žinai, kad gal kažkas tavęs laukia, nu, ne visada, bet dažniausiai kažkas tavęs laukia.
- S5 Uh-huh.
- S6 S5, kas tau yra namai?
- S5 Man yra namai kur aš galiu grįžti su džiaugsmu, kur aš galiu miegot ramiai [...] kur pavalgyt.
- S6 Na, aš irgi pritariu, aš manau, kad namai yra ta vieta, kur visą laiką saugu, kur visą laiką [...] hmm [...] jautiesi gerai, kur tau nereikia nuo kažko slapstytis, kur gali būti labiausiai savimi.
- S5 Bet namai gali būti ir perkeltine prasme, kaip gimtinė

Komentaras

Mokiniai mažoje grupėje diskutuoja ką reiškia žodis „namai“. S5 pritaria S2 išsakytomis mintims. S6 pakviečia diskusiją papildyti savo mintimis. Matome, kad paraginimas kalbėti diskusiją daro dar gilesnę.

Įsijaučiama į kitų mintis, nepaisant to, kad jos skiriasi

Pasimatuoti kito žmogaus batūs.

KS2 pavyzdys (maža grupė)

S1	Tolerancija yra svarbi.
Keli mokiniai	Taip, svarbiausia tolerancija.
S2	Dažnai mes nežinome, kodėl tie žmonės pas mus atvažiuo. Gal jie iš tikrųjų labai ilgisi savo kultūros, bet privalėjo atvažiuoti, nes nebuvo kitos išeities, buvo persekiojami arba turėjo pabėgti. [Ir todėl mes turime] taip.
S4	Gal nėra darbo jų šalyje? Gal mūsų šalyje jiems atsirado darbo?
S1	Taip, ir jiems yra daug sunkiau negu mums, nes mes čia gyvename nuo pat mažens ir esame pripratę.

Komentaras

Mokiniai diskutuodami įsijaučia į atvykusių kitataučių žmonių savijautą: kodėl jiems gali būti sudėtinga gyventi kitoje kultūroje ar prisitaikyti prie naujos aplinkos.

Remiamasi kitų idėjomis, jos įtraukiamos

Samprotaujama remiantis kito žmogaus idėja.

KS2 pavyzdys (maža grupė)

- S3 Kokias skirtingas gyvenimo patirtis galima atpažinti knygos istorijose? Tai nuo pradžių.
- S1 A, tai visi žmonės skiriasi tuo, kad turi skirtingą patirtį, išvaizdą, galbūt gyvenimo būdą, tiki į kitus hmm.
- S3 Hmm tai skiriasi, galim sakyti ir išore, ir vidumi, gal iš pradžių labiau pastebi išorę, kaip apsirengęs, kaip atrodo, bet kai susipažįsti su žmogumi reikia, man atrodo, ir į vidų pažiūrėti.
- S2 Visi žmonės skiriasi savo išvaizda, charakteriu, išgyvenimais, gyvenimo būdu, tikėjimais savo, patirtimis.
- S3 Skiriasi žmonės labai daug kuom, tai pradedant nuo tiesiog savo išvaizdos, pomėgių, charakterio, psichologinio mąstymo, fizinio būdo, kaip jie sportuoja, taip pat skiriasi ir savo, kaip minėtais, pomėgiais ir nėra vienodų žmonių.

Komentaras

Pamokos metu vaikai varto betekstę paveikslėlių knygą. Knygoje matoma žmonių įvairovė: veiklos, pomėgiai, užsiėmimai. Mokiniai mažoje grupelėje aptaria tai, ką mato, dalijasi įspūdžiais. Diskusijos metu mokiniai papildo, pratęsia vienas kito mintis.

Tyrinėjama, siekiant sužinoti daugiau

Žmogaus apklausa: kvietimas paaiškinti savo išsakytą mintį.

KS3 pavyzdys (maža grupė)

- S3 Vaikai labai nedrausmingi.
- S1 Iš ko tu sprendi?
- S3 Vienas miega, kitas...
- S4 Čia pavyzdžiui kitaip. Čia matosi, skiriasi kai čia mokytoja į juos atsisukusi, tai atrodo labai ramūs.
- S2 Čionais cirkas kažkoksai, čionais kažkur turbūt bus Indėnė skraido ant kilimo. O čionais labai kultūriškai tipo hai.

Komentaras

Mažoje grupelėje mokiniai žiūri į karpinių knygą ir diskutuoja apie tai ką mato. S3 pažiūrėjęs į karpinius išsako savo įžvalgą apie vaizduojamus vaikus. S1 mokiniui įdomu, kodėl taip S3 mąsto. Užduoda jam klausimą.

Remiantis kitų mintimis kuriama nauja idėja

Samprotavimas, kuriant naują idėją.

KS3 pavyzdys (maža grupė)

- S4 Kai kurie žmonės pamatę kitos kultūros žmogų labai supyksta, jisai tipo nori kad visi būtų kaip jis. Jeigu mato kad religija kita, bando perversti į savo, ir agresyviai būna. Būna tiesiog, galbūt tai daro iš baimės?
- S3 Gal įsivaizduoja, kad jeigu žmogus ne toks kaip tu, tai kažkoks blogas arba tai pakenks tau.
- S4 Kai kurie tiesiog pripratę matyti tik tokius kaip jis pats. Todėl pamatę kitokį iškart susierzina.
- S1 Gyvenant su kitais reikėtų priimti ir jų kultūrą, susivienyti ir bendradarbiauti...
- S2 Kad sukurtume DARNIĄ ir gražią visuomenę.
- S3 Gal pradžioje gali būti iššūkis, bet manau kad su kantrybe ir laiku viskas įmanoma.
- S4 Tada jeigu jie tai pamatys, jie norės likti mūsų šalyje, nes mes su jais elgsimės gražiai. Galbūt netgi kiti atvažiuos.

Komentaras

Mokiniai diskutuoja apie kitos kultūros žmones, jų priėmimą. Remiantis patirtimi išsakoma mintis, kad dažnai žmonės nepriima kitataučių, nes nesupranta jų, to pasekoje pradeda vengti, bijoti. Plėtojant mintis įvardijamos priežastys, kodėl reikėtų priimti kitataučius. Tokiu diskusijos principu mokiniai sukurią savo naują idėją

Priimama idėja, kad kiti gali nesutikti su siūloma mintimi

Priimamas nepritartimas

KS1 pavyzdys (visa klasė)

S1	Turite laikytis taisyklių, nes [...], nes [...]. Jeigu mokytoja kažką sako ir tu to nepadarai mokytoja gali supykti.
M	Taigi, Ayana, sako „Reikia visuomet laikytis taisyklių, nes kai mokytoja kažką sako ir tu to nepadarai, mokytoja gali supykti. Taigi, jeigu sutinkate, kad visuomet reikia laikytis taisyklių, dėkite ranką į ratą. Ayana, pasirink kurią ranką dedi į rato vidurį.
S2	Iš vienos pusės sutinku iš kitos – nesutinku. Juk kartais tikrai reikia laikytis taisyklių, bet kartais, kaip filme buvo greitesnis būdas gauti lapus, todėl nereikėjo laikytis taisyklių, jie sukūrė naujas taisykles..

Komentaras

Šiame pavyzdyje mokytoja paklausia S1 „Ar mes visuomet turime laikytis taisyklių?“ Ir paprašė vaikų padėti ranką į rato vidurį jei jie turi mintį šiuo klausimus ir norėtų ją išsakyti. Kai mokinys S1 atsako, mokytoja pakartoja užduotį. S2 mandagiai atsako S1. S2 atsako pradėdama „Iš vienos pusės sutinku, iš kitos – nesutinku“. Ji pagarbiai išsako šiek tiek kitokią mintį nei S1

Mandagiai kontraargumentuojama

Mandagiai išklausoma mintis, net jei nesutinkama su išsakyta mintimi, priimama, kad ji yra galiojanti

KS2 pavyzdys (visa klasė)

M	Uh-huh, o kaip galvojat na patys įvardinote, kad tas peliukas yra išskirtinis, nes jisai nori šokti baletą, o tėtis norėtų, kad jis norėtų boksininkas. O kaip galvojat, ar taip ir turėtų būti?
S9	Leisti jam pačiam pasirinkti.
S1	Aš manau, kad negali nei tėčio visiškai klausyt nei savęs, nes hmm dėl savęs gali kilti, nu pavyzdžiui, aš eisiu į mišką, prisirinksiu uogų, bet aš nežinosiu, kad tame miške yra uogų, o pavyzdžiui tėtis sakė prieš tai neit į mišką, nes pavyzdžiui, nežinau koks lokys ten yra. Tai mane suvalgo lokys. O tėčio ne visada galima klausyt dėl to, kad visą gyvenimą mano tėtis mėgsta medžioti, o aš važiuočiau su juo medžioti visą laiką padėčiau jam kulkas nešiot ir pan., bet aš to visiškai nenoriu visą laiką daryt.
S3	Aš irgi manau, kad reikia pačiam rinktis, iš kitos pusės tai reikia kartais ir tėvų paklausti, nu tai yra verta.
S11	Aš ir manau, kad reikėtų rinktis patiems, nes didžioji dauguma sako, kad gyvenime rinktis patiems.

Komentarai

Klasėje diskutuojama ar vaikai patys gali priimti tinkamus sprendimus. S9 išsako, kad reikia vaikams leisti patiems pasirinkti. S1 išsako šiek tiek kitokią mintį - kartais reikia pačiam priimti sprendimus, o kartais reikia atsižvelgti į tai ką savo artimas žmogus, nes jis gali turėti daugiau žinių ir patirties. S3 ir S11 taip pat išsako savo nuomonę nebūtinai pilnai priimant kitų išsakytas idėjas, tačiau jų nereplikuoja, leidžia kitoms mintis egzistuoti.

Persigalvojama

Mokiniai pripažįsta persigalvoję, pakeičia savo mąstymo kryptį.

KS2 pavyzdys (maža grupė)

- S6 Jo, šeima saugumas.
- S2 Bet tai žmogus gali [Kodėl?] gyventi vienas ir būti laimingas.
- S6 Gerai. Tada rašom žmonės [negali] nes ne visi žmonės turi mylinčią šeimą.
- S2 Tada rašom tiesiog žmonės. Yra žmonių kurie neturi šeimos.

Komentaras

Šiame pavyzdyje matome, kad S6 mokinys pakeitė savo idėją, kai S2 išsakė, kad nesutinka ir paaiškino kodėl.

Priimami ir paaiškinami pozicijų pasikeitimai

Ne tik nurodomas pozicijos pasikeitimas, bet ir paaiškinama kodėl taip yra

KS2 pavyzdys (visa klasė)

S1 Dabar, girdėdamas ką pasakė ponia Smith, sutinku, juk norėtum jaustis saugiu, nenorėtum mirti, norėtum šiek tiek pasistengti, kad būtum išgelbėtas. Bet jeigu tu gyveni Londone Antrojo pasaulinio karo metu norėtum laikytis atokiau nuo visko. Aš tikriausiai važiuočiau į kaimą.

Komentaras

Mokiniai diskutuoja ar yra skirtumas tarp persikraustymo ir išvyko iš namų, kai neturi kito pasirinkimo. Pavyzdžiui, pabėgelis karo metu, tai gali reikšti šeimos palikimą. Anksčiau mokiniai buvo sutarę, kad šeima yra svarbi „namų“ dalis. Mokinys S1 parodo, kad išklaušė ir apsvarstė alternatyvias nuomones ir kaip tai privertė persigalvoti.

Aptariamos alternatyvos, norint įvertinti kito idėjas

Kritinis mąstymas lyginant idėjas, siekiant iširti jų vertę.

KS3 pavyzdys (maža grupė)

- S6 Tai priklauso nuo to kaip tu buvai kaip ir pripratęs prie savo namų. Ar tu buvai labai prisirišęs? Ai, čia tikrai vieta, kur galėčiau pernaktuoti, ir viskas. Bet kai kurie žmonės gali persikėlinėti nors ir kiekvieną mėnesį.
- S2 Ir jie net neprisiriša prie tų namų.
- S6 Ir, taip, yra žmonės, jo, yra tie žmonės, kurie dažnai kraustosi, jiems tai yra gyvenimo dalis ir jie neprisiriša prie tų namų, bet aišku, žmonės, kurie gyvena tuose pačiuose namuose, ten augina ir vaikus ir anūkus, vos neužaugina, vargsta, kol užaugina, po to kraustytis yra labai sunku, bet aš žinau, na ir iš istorijos, šiaip pažiūrėjus, tarkim, buvo tremtis, ir ten buvo žmonės, tai vis tiek jie buvo prisirišę prie savo namų ir jiems buvo sunku išvažiuoti, nes tai buvo viskas ką jie turi, ir tu palieki viską aplinkui.
- S2 Na ir plius dar, kai pabūni keletą metų tuose namuose, arčiau pažįsti žmones, pažįsti pačią aplinką, pažįsti žmones, kaimynus, pavyzdžiui su kaimynais gerai sutari, net kaip su draugais. Kai kurie žmonės nori išsikraustyti, bet neišsikrausto tik dėl to, nes turi draugų, pavyzdžiui savo namuose.

Komentarai

Pamokos metu mažoje grupelėje diskutuojama apie namų sąvokos sampratą. Keliamas klausimas, kodėl vieniems žmonėms psichologiškai ir emociškai nesunku pakeisti gyvenamą vietą, o kitiems – didelis iššūkis. Kad priėtų bendros išvados, kas yra „namai“, mokiniai pirmiausia ieško atsakymo ar tai tik fizinė vieta.

Siejant idėjas, kuriama sintezė

Kaupiamos idėjos, kad būtų sukurta nauja mintis.

KS2 pavyzdys (maža grupė)

- S3 Dar ne. Žmonės gauna to adrenalino skirtingai. Pavyzdžiui vieni tenai užsiima kokia nors ekstremalesne veikla, kaip, pavyzdžiui, kaip čia pavaizduota ant paukščio ten jodinėja ar krokodilą kaip prieš tai minėjau dresiruoja. Kiti tiesiog piešia, kompiuteriu žaidžia arba groja koku nors instrumentu. Ir dar gyvenimo tempas, tiktai nesupratau, ką tai reiškia.
- S4 Nu esmė tame, kad skiriasi gyvenimo tempas, kai vieni visur skuba, dažnai neplanuoja savo laiko, dėlto amžinai jiems reikia skubėti. Ir daro daug veiklų vienu metu, o kiti sugeba planuoti savo laiką, dėl to gali viską daryti lėtai, neskubėdami, kokybiškai ir daug daugiau padaryti. Nu, pavyzdžiui, pačiam paskutiniam puslapy matosi, kaip apačioj esantys, esantis žmogus skuba, tuo metu viršuj esantys viską daro ramiai, ar tai žaidžia su savo vaikais, tvarkosi savo namus, tuomet būna su artimaisiais.

Komentaras

Mažoje grupelėje vartydami betesktę karpinių knygą diskutuoja kuo žmonės tarpusavyje skiriasi. Kad prieitų bendros išvados pirmiausia išanalizuoja tai, ką mato ir aptaria pagrindinius, matomus žmonių veiklos, pomėgių, gyvenimo būdo skirtumus.